

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ulkoministeriö

Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022 –
Yhteiskunnan tila ja päätöksiä
vaativat kysymykset

Koko julkaisu osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-780-5>

3 Ulkoministeriö

3.1 Voimapolitiikan paluu ja globaalihaasteet vaativat yhteistyötä

Voimapolitiikan paluu, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja geopolittiset jännitteet tekevät Suomen ulkopoliitiikan toimintaympäristöstä vaikeamman. Kilpailu arvoista, poliittisista järjestelmistä, resursseista ja teknologisesta tilasta kovenee moninapaistuvassa maailmassa. Suomi määrittää profiilinsa tulevana Naton jäsenmaana ja vahvistaa turvallisuuttaan kumppanuuksilla. Suhteita Kiinaan ja Venäjään hoidetaan entistä vaikeammaksi käytävässä tilanteessa. EU on toimintamme keskeinen viitekehys.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys kasvaa. Ulkoasiainhallinnolla on keskeinen rooli Suomen turvallisuuden, hyvinvoinnin ja etujen edistämisen etuvartiona. Toimintakykyinen edustustoverkosto on kansallinen voimavara. Se tuottaa ajantasaista tilannekuvaa ja analyysejä valtiojohdolle ja -hallinnolle sekä palvelee laajasti suomalaista yhteiskuntaa.

Ilmastonmuutos tuottaa inhimillistä kärsimystä, konflikteja ja muuttoliikettä, mutta vauhdittaa myös vihreää siirtymää. Suomalaisen osaamisen on oltava vahvaa, jotta voimme hyödyntää siirtymän mahdollisuuksia. Niin kutsutun Globaalin Etelän ja länsimaiden välinen kuilu kasvaa. Keskeisiä ovat ratkaisut pääomien kanavoimiseksi kestävä kehityksen investointeihin. Afrikka on Euroopalle erityisen tärkeä.

Maailmantaloudessa on merkittäviä stressitekijöitä ja riskejä avoimelle maailmankaupalle. Suomen kaupallistaloudelliset edut on turvattava ja panostettava viennin edistämiseen sekä kansainvälisten normien ja sääntöjen vahvistamiseen.

3.1.1 Voimapolitiikan paluu ja kasvavat jännitteet

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristöä perustavanlaatuisesti. Venäjän voimankäyttö sekä piittaamattomuus kansainvälisestä oikeudesta ja omista sitoumuksistaan ovat vieneet luottamuksen Venäjään kansainvälisenä toimijana.

Turvallisuuspoliittisen uudelleenarvioinnin seurauksena Suomi ja Ruotsi ovat hakeneet Nato-jäsenyyttä. Jäsenyydellä vahvistetaan Suomen turvallisuutta: maat tulevat osaksi Naton yhteistä puolustusta. Useat keskeiset Nato-maat ovat luvanneet turvata hakijamaita

jo jäsenyyssprosessin aikana. Prosessin kestoon vaikuttaa mm. Turkin kanssa käytävien keskustelujen eteneminen. Venäjän reaktiot Suomen ja Ruotsin Nato-päätöksiin nähdään todennäköisesti vasta pidemmän aikavälin kuluessa.

Liukuminen kohti länsimaiden ja Venäjän, ja toisaalta länsimaiden ja Kiinan, välisten jännitteiden leimaamaa aikakautta aiheuttaa epävarmuutta. Tämä kehityskulku myös haastaa entisestään monenkeskisen yhteistyön mahdollistavaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää. Venäjä eristyy entisestään länsimaista sekä poliittisesti että taloudellisesti. Maa on kehittynyt yhä itsevaltaisemmaksi järjestelmäksi vailla vallansiirron mekanismeja. Todellista oppositiota ei päästetä järjestäytymään ja vapaat tiedotusvälineet on vaiennettu.

Sodan pitkittyminen voi käynnistää Venäjällä uusia, vaikeasti ennakoitavia kehityskulkuja, jotka heijastuvat myös Suomeen. Pitkittyvä sota saattaa kasvattaa tyytymättömyyttä maan johtoa kohtaan ja synnyttää epävakautta – etenkin, jos sotatoimia ei onnistuta esittämään menestyksellisinä ja jos taloustilanteen heikentyminen alkaa näkyä nykyistä selvemmin kansalaisten arjessa. Pakotteet heikentävät Venäjän taloutta, estävät uusien teknologioiden kehityksen ja vaikeuttavat tuotantoa. Talous ei kykene uudistuksiin ja protektionismi lisääntyy.

Ulkopolitiikassaan Venäjä on valinnut vastakkainasettelun länsimaiden kanssa pyrkien syventämään yhteistyötä mm. Kiinan sekä useiden kehittyvien maiden kanssa. Venäjän vaikuttamiskeinoihin kuuluu demokratioita haastavan disinformaation levittäminen ja erilaisten protestiliikkeiden tukeminen. Venäjä pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa erityisesti EU:n itäisessä naapurustossa, mikä on vauhdittanut alueen maiden EU-lähentymistä ja jäsenyyshakemuksia.

Kiina pyrkii hyötymään epäsymmetrisestä suhteestaan Venäjään. Kiina viestii monin tavoin vaikutusvaltansa kasvusta sekä yhteiskuntajärjestelmänsä ylivoimaisuudesta. Samalla vastakkainasettelun syveneminen on taloudellisesti epäedullista Kiinalle. Kiinalle keskeistä on vaikutusvaltansa vahvistaminen Indopasifisella alueella. Intialla voisi olla edellytyksiä nousta Kiinalle merkittäväksi haastajaksi tulevan vuosikymmenen aikana. Brasilia, Etelä-Afrikka, Indonesia ja Turkki säilyvät alueellisesti keskeisinä poliittisina ja taloudellisinä toimijoina ja niiden rooli globaalin demokratian suunnan indikaattoreina kasvaa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on yhdistänyt länsimaita ja EU:ta sekä vahvistanut transatlanttista yhteistyötä. EU-maiden tuki Ukrainalle on ollut laajaa. Yhtäältä kriisi on korostanut myös Naton ja Yhdysvaltain roolia Euroopan turvallisuuden takaajana, toisaalta se on lisännyt ponnisteluja EU:n strategisen omavaraisuuden kasvattamiseksi. Pidemmällä aikavälillä Kiina säilyy Yhdysvaltojen ulkopoliittikan prioriteettina. Turvallisuustilanne Etelä-Kiinan merellä ja etenkin Taiwanin kysymyksen mahdollinen eskaloituminen haastaa

strategista vakautta maailmanlaajuisesti. Kiina on nousemassa vahvemmin myös Naton agendalle. EU:n ja Kiinan suhteet ovat heikentyneet Kiinan ihmisoikeustilanteen ja maan koventuneen ulkopolitiikan vuoksi. Kiinan lähentynyt suhde Venäjään vaikeuttaa myös EU-Kiina -yhteistyön jatkoa.

EU on vastannut Venäjän hyökkäykseen yhtenäisesti ja kumppaneiden kanssa koordinoituen. Yhtenäisesti toimiessaan EU on normatiivinen ja taloudellinen voimatekijä, ja se on vahvistanut ulko- ja turvallisuuspoliittista toimijuuttaan. Useat Euroopan maat ovat ilmoittaneet kasvattavansa puolustuskykyään tulevien vuosien aikana. Ulkopolitiikan vaikuttavuus edellyttää kuitenkin yhtenäisyyttä ja päätöksenteon tehostamista. EU:n laajentuminen ja tuleva Venäjä-suhde ovat myös jatkossa EU:lle keskeisiä.

Pohjoismaat ovat Suomelle keskeinen arvoyhteisö. Pohjoismainen turvallisuusyhteistyö tiivistyy edelleen Venäjän hyökkäyssodan seurauksena. Suurvaltakilpailu ja jännitteet heijastuvat Itämerelle ja arktiselle alueelle kasvattaen näiden turvallisuuspoliittista merkitystä. Arktisen yhteistyön jatkuessa ilman Venäjää etenkin ympäristönsuojelu ja kansalaisyhteiskunta Venäjällä kärsivät.

3.1.2 Köyhien ja rikkaiden välinen kuilu kasvaa – globaalit kestävyyshaasteet yhteisiä

Kestävän kehityksen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen on yhä vaikeampaa. Maailmanlaajuinen köyhyys ja eriarvoisuus lisääntyivät pandemian myötä sekä valtioiden sisällä että niiden välillä. Konfliktit ja humanitaariset tarpeet lisääntyvät maailmanlaajuisesti. Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama ruoka- ja energiakriisi voi syöstä useita kehittyviä maita yhteiskunnalliseen levottomuuteen. Hyvän hallinnon, kansalaisyhteiskunnan ja varautumisen merkitys yhteiskuntien kestäväälle kehitykselle korostuu entisestään.

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat maailman suurin kehitysrahoittaja. Samalla demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteen ja yleismaailmallisiin ihmisoikeuksiin perustuva yhteiskuntamalli kyseenalaistetaan entistä laajemmin. Eri mittauksen mukaan enää vain 30 % maailman väestöstä elää demokratioissa. Yhä laajempi joukko autoritaarisia maita tarjoaa yhteiskuntamalliaan ja siihen liittyviä valvontakeinoja kehittyvien maiden päättäjille.

Ilmastokriisin vaikutukset tulevat yhä näkyvämmiksi ja luontokato kiihtyy. Kestävyyshaasteisiin vastaaminen luo kuitenkin mahdollisuuksia uudentilaisille kumppanuuksille. Ilmastomuutosta pyritään hillitsemään nopeuttamalla energiasiirtymää. Tämä heikentää niiden fossiilisten polttoaineiden tuottajien geopoliittista asemaa, jotka eivät kykene sopeutamaan vientirakennettaan. Sopeutumishaasteita on myös energian käyttäjillä. Venäjän

hyökkäys Ukrainaan on jo kiihdyttänyt EU:n vihreää siirtymää. Harvinaisten strategisten mineraalien saatavuus määrittää kasvavasti geopolitiikkaa. Parhaiten tässä kilpailussa on asemoitunut Kiina.

Ilmastonmuutos lisää konfliktialttiutta ja vaikuttaa konfliktien juurisyihin, kuten luonnonvarojen, esimerkiksi veden saatavuuteen. Köyhimmät ja hauraimmat maat kärsivät ilmastomuutoksesta eniten. Ilmastonmuutoksen pitkäaikaisimmat vaikutukset kohdistuvat erityisesti nuoriin ja heidän taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiinsa. Ilmastokysymykset ovat kasvavasti esillä mm. YK:n turvallisuusneuvostossa, EU:ssa, Natossa ja Etyjissä. Nykymuotoisen kriisinhallinnan tulevaisuus määrittyy pitkälle Afrikassa.

Maailman väestönkehitys on vahvasti eriytynyttä. Väestönkasvu on globaalisti taittumassa, mutta jatkuu Afrikassa ja Etelä-Aasian köyhissä valtioissa. Kaupungistumiskehitys sekä kaupunkien ja maaseudun välisten erojen kasvaminen luo epävakautta erityisesti hauraisissa valtioissa. Samalla monet kaupungit ottavat näkyvämpää roolia kestävän kehityksen agendan edistämisessä.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan lisäsi Euroopan sisäistä pakolaisuutta. Lyhyellä tähtäimellä esimerkiksi konfliktit tai luonnonkatastrofit voivat ohjata ja kasvattaa muuttovirtoja Eurooppaan. Keskeisimpänä juurisyynä pysynee kuitenkin taloudellinen epätasapaino Euroopan ja sen lähialueiden välillä. Yhtäältä säännösten mukainen muuttoliike voi hyödyttää sekä lähtömaita että työvoimapulasta kärsiviä vastaanottajayhteiskuntia. Toisaalta epäsäännönmukaiset, hallitsemattomat muuttoliikkeet ja muuttoliikkeiden hyödyntäminen hybridivaikuttamisen välineenä haastavat vastaanottavien yhteiskuntien normiperustaa ja kriisinkestokykyä.

Yhteiskunnallinen polarisaatio, eri väestöryhmien vastakkainasettelun kasvaminen ja erilaisen ääriajattelun kasvu on yhteiskuntarauhaa uhkaava tekijä maailmanlaajuisesti. Väkivaltainen radikaali-islamistinen liikehdintä muodostaa merkittävän terrorismin uhan globaalisti, myös Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen lähtöalueilta ja vierastaistelijoiden mukana.

Ihmisoikeuksien ja niiden yleismaailmallisuuden kyseenalaistaminen sekä piittaamattomuus ihmisoikeusvelvoitteita kohtaan on aiempaa näkyvämpää. Vallan keskittämiseen liittyy usein pyrkimys estää naisten, tyttöjen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muihin vähemmistöryhmiin kuuluvien oikeuksien toteutumista ja rajoittaa sanan- ja ilmaisunvapautta. Kehittyvä teknologia ja digitalisaatio luovat yhtäältä edellytyksiä ihmisoikeuksien paremmalle noudattamiselle ja kunnioittamiselle. Toisaalta kehittyvä teknologia mahdollistaa laajempia ihmisoikeusloukkauksia esimerkiksi valvonnan ja sensuurin kautta. Digitaalinen eriarvoistuminen aiheuttaa osattomuutta sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

3.1.3 Talous ja teknologia tiiviimmäksi osaksi ulkopolitiikkaa

Teknologia on yksi kansainvälisen voiman keskeisistä mittareista. Teknologia tuo taloudellista valtaa ja riippumattomuutta ja luo edellytykset sotilaalliselle etulyöntiasemalle. Teknologian geopolitiikka määrittää voimakkaasti 2020-luvun kansainvälistä järjestelmää, taloutta ja kauppaa. Taustalla on Kiinan jatkuva nousu Yhdysvaltojen haastajana, kiihtynyt suurvaltakilpailu sekä tähän nivoutuva järjestelmien kamppailu. Teknologia, talous, kauppa, kehitys ja turvallisuus kietoutuvat yhteen ja haastavat EU:n, jossa politiikat ovat pitkään olleet erillisiä. Taloudellisen turvallisuuden käsite on nousemassa vahvemmin keskusteluun myös Euroopassa.

Kansainvälinen kauppa ja teknologiset ratkaisumallit osin alueellistuvat, vaikei syvä ja laaja-alainen taloudellis-teknologinen eriytyminen vaikuta vielä todennäköiseltä. Kiinan ja Yhdysvaltain vuonna 2018 alkanut kauppasota on johtanut eriytymiseen joillakin korkean teknologian aloilla ja tämä kehitys jatkuu, mutta maat ovat edelleen toisilleen merkittävät kauppakumppanit. Suomen viennistä huomattava osa suuntautuu Yhdysvaltoihin, tuonnissa Kiina on tärkeämpi. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI)-menoissa Yhdysvallat johtaa Kiinaa, mutta ero kutistuu vuosi vuodelta. Nousevissa teknologioissa, kuten kvanttilaskennassa tai tekoälyssä, kilpailu on vielä alkuvaiheessa, mutta kiihtyy. Kilpailu leviää avaruuteen, jossa on uuden avaruustalouden myötä koko ajan enemmän myös kaupallisia ja ei-valtiollisia toimijoita. Kilpailu osaamisesta, työvoimavirroista ja pehmeästä vallasta kovenee.

Kaupanesteiden määrä on ollut kasvussa 2010-luvulta lähtien ja jäsenistön erimielisyydet ovat tehneet Maailman kauppajärjestöstä (WTO) lähes toimintakyvyttömän. EU:n kauppasopimuksilla on kuitenkin edistetty sääntöperusteista kansainvälistä kauppaa. Sekä talouskasvun että teknologisen kehityksen hyödyt jakautuvat hyvin epätasaisesti; koronapandemian myötä kymmenen rikkaimman ihmisen omaisuus on kaksinkertaistunut. Internetin käyttäjistä valtaosa asuu edelleen kehittyneissä maissa. Monet valtiot, yritykset ja kotitaloudet ovat velkaantuneet voimakkaasti ja varallisuus on keskittynyt entistä harvemmille.

Teknologinen osaaminen, mukaan lukien datan hallinta ja sen hyödyntäminen, on noussut erityiseksi geopolitiittisen kamppailun kohteeksi. Teknologisen infrastruktuurin rakentamisessa huomioidaan yhä painokkaammin teknisten ratkaisujen luotettavuus. EU:n avoimen strategisen autonomian kehityksessä teknologialla ja energiaratkaisuilla on kasvava rooli. EU on käynnistänyt hankkeita vahvistaakseen omavaraisuuttaan.

Suurvaltakilpailun vaikutukset näkyvät Euroopassa pakotteiden, vientivalvonnan ja standardisoinnin kautta erityisesti teknologiasektorilla. Kiina ja Yhdysvallat voivat hyödyntää hallitsevaa asemaansa omien tavoitteidensa edistämiseksi, oli kyse sitten kriittisistä maa-metallivarannoista tai edistyneestä puolijohdeteknologiasta. Yhä suurempi joukko yrityksiä on pakotettu valintoihin tuotantoketjujen ja standardien suhteen.

Taloussankotteita käytetään yhä voimakkaammin poliittisen vaikuttamisen välineinä. Venäjää vastaan on asetettu mittavia taloussankotteita, ja länsimaaiset yritykset ovat vetäytyneet maasta. Hyökkäyssodan seurauksena kauppa ja logistiikka hankaloituvat, siirtotyöläisten virrat muuttuvat ja Venäjän rooli kauppakumppanina pienenee entisestään. Globaalit rahamarkkinat ovat muodostumassa entistä keskeisemmäksi sektoriksi sankotteiden näkökulmasta.

Maailman suurimmista yrityksistä huomattava osa on yhdysvaltalaisia teknologia- ja alustayhtiöitä. Näiden vaikutus jokapäiväiseen elämään on kasvanut entisestään pandemian seurauksena. Talouden digitalisoitumisen myötä tietoon liittyvien standardien sekä datan tallennus- ja käyttöprotokollien kehittämisestä ja hallinnasta on tulossa yhä painavampi haaste. Ne yritykset ja organisaatiot, jotka pystyvät optimoimaan tiedonkeruu- ja profiloitikäytäntöjään, ovat etulyöntiasemassa digitaloudessa.

Datan, teknologian ja teknologiayhtiöiden sääntelyn välttämättömyyteen on herätty kaikkialla. Euroopassa tieto- ja teknologiapoliittinen yhteistyö tiivistyy kehittyvän EU-sääntelyn myötä. Sääntelypyrkimyksissä on edistytty mm. digimarkkinoiden ja tekoälyn osalta. Ensimmäisenä laaditut lait ja asetukset toimivat malleina muualla kehitteillä oleville säädöksille ja pakottavat myös EU:n ulkopuoliset yhtiöt sopeuttamaan toimintatapojaan. Globaalissa kilpailussa pärjätäkseen EU:n on tuotettava osaamista, innovaatioita ja yritystoimintaa tukevaa sääntelyä.

3.2 Suomi vahvistaa kansainvälistä turvallisuutta

- Suomi jatkaa aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa, vahvistaa turvallisuutta ja puolustuskykyään sekä tiivistää pitkäaikaista yhteistyötä keskeisten kumppanien kanssa vastauksena muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen. Suomi määrittää profiilinsa Naton-jäsenmaana.
- Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustaan kuuluu jatkossakin kansallisen liikkumatilan ja valintamahdollisuuksien ylläpitäminen.
- Omalla toiminnallaan Suomi kantaa vastuuta EU:n tulevasta kehityksestä, sen arvopohjasta ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamisesta. Suomi edistää EU:n itsenäisen roolin kasvattamista globaalisti, Euroopassa ja sen lähialueilla. Suomi edistää johdonmukaisesti EU:n yhteisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimeenpanoa sekä EU-Nato-yhteistyötä.
- Suomi jatkaa kokonaisvaltaisen turvallisuuden ja kestäväen taloudellisen yhteistyön edistämistä Itämerellä ja arktisella alueella muuttuneessa tilanteessa. Suomi varautuu laaja-alaisesti erilaisiin lähialueita koskeviin riskeihin.

- Suomi jatkaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä puolustusyhteistyön syventämistä Ruotsin kanssa ilman ennalta määritettyjä rajoitteita. Pohjoismaista yhteistyötä kehitetään yhteisten arvojen ja intressien pohjalta. Transatlanttinen yhteys tuo lisäarvoa pohjoismaiseen ulko-, turvallisuus- ja puolustusyhteistyöhön.
- Suomi jatkaa toimia kahdenvälisen ulko-, turvallisuus- ja puolustusyhteistyön syventämiseksi Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian kanssa.
- Suomi osallistuu EU:n Venäjä-politiikan määrittämiseen ja toteuttaa omaa Venäjä-politiikkaansa EU-linjausten puitteissa. Suomi säilyttää tarpeellisia yhteydenpitokanavia Venäjään, kun se on Suomen ja EU:n etujen mukaista.
- Suomi vaikuttaa EU-Kiina -suhteiden kehittämiseen haastavassa toimintaympäristössä. Keskusteluyhteyksiä Kiinaan pidetään yllä eri tasoilla ja yhteistyötä pyritään kehittämään omista arvoista ja intresseistä lähtien.
- Suomi vahvistaa strategista viestintäänsä ja varautuu painostukseen eri muodoissa informaatiovaikuttamisesta kyberoperaatioihin ja sotilaalliseen voimankäyttöön tai sillä uhkaamiseen asti.
- Ulkoministeriö huolehtii osaltaan Venäjä-tuntemuksen ylläpitämisestä, jotta Venäjän sisäistä kehitystä ja ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaa voidaan arvioida tarkkaan jatkossakin. Kiinaan liittyvää osaamista vahvistetaan Kiina-toimintaohjelman (2021) mukaisesti.
- Suomi monipuolistaa Afrikka-suhdettaan Afrikka-strategian mukaisesti. Vuorovaikutusta ja poliittisen tason vierailuita lisätään.
- Suomi rakentaa avointa ja vapaata kansalaisyhteiskuntaa globaalisti ja tukee ihmisoikeuspuolustajia sekä demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä.
- Suomi vahvistaa rauhanvälitystoimintaansa, edistää konfliktien ratkaisemista ja tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja. Suomi vahvistaa rauhanvälitysprofiiliaan myös kansainvälisissä järjestöissä. Suomi korostaa naisten ja nuorten roolia rauhanvälityksessä osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa.
- Suomi kehittää kriisinhallintaa ja hauraissa valtioissa toimimista mm. Afganistan-operaation ja Ukrainan sodan kokemukset huomioiden. Suomi toimii humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhanrakentamisen johdonmukaisuuden sekä eri toimijoiden keskinäisen yhteistyön varmistamiseksi.
- Suomi toimii kansainvälisen asevalvontajärjestelmän vahvistamiseksi. Suomi korostaa asevalvontasopimusten noudattamista ja luottamusta lisääviä toimia erityisesti Suomen lähialueilla.

3.3 Suomi tukee sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja monenkeskistä yhteistyötä

- Suomi toimii kansainvälisen oikeuden ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän, mukaan lukien YK:n, vahvistamiseksi sekä kahdenvälisesti että osana EU:ta. Suomi pyrkii siihen, että kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin syylliset saadaan vastuuseen. Keskeinen tavoite on saattaa myös Venäjän laittoman hyökkäyssodan rikoksiin syyllisiä vastuuseen eri tuomioistuinten ja mekanismien kautta.
- Suomi toimii lähivuosina useissa keskeisissä rooleissa monenkeskisen yhteistyön toimielimissä: jäsenenä YK:n ihmisoikeusneuvostossa (ION) 2022–2024 ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyjin puheenjohtajana vuonna 2025. Suomi hakee YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2029–2030. Avainpaikoilla on mahdollisuus vahvistaa rauhaa, turvallisuutta ja kestävä kehitystä globaalisti ja paikallisesti.
- Suomi vahvistaa suhteita alueillaan keskeisiin valtioihin kuten Intiaan, Turkkiin, Indonesiaan, Etelä-Afrikkaan ja Brasiliaan myös monenkeskisen yhteistyön edistämiseksi.
- Suomi edistää suunnitelmallisesti suomalaisten asiantuntijoiden sijoittumista kansainvälisiin tehtäviin eri tasoilla.

3.4 Suomi puolustaa avointa kauppaa ja oikeudenmukaista teknologiapolitiikkaa

- Suomi jatkaa EU:n jäsenenä tukea monenvälisen kauppajärjestelmän ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi, ratkaisujen etsimiseksi sekä avoimen ja sääntöihin perustuvan globaalin kauppajärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi.
- Suomi vaikuttaa EU:n kahdenvälisissä kauppaneuvotteluissa ja kauppaa koskevan sääntelyn kehittämisessä kaupan ja investointien avoimuuden varmistamiseksi. Kauppapolitiikassa huomioidaan ympäristö-, yritysvastuu- ja ihmisoikeusnäkökulmat.
- Suomi edistää EU:n avauksia kauppasopimusverkoston laajentamiseksi ja vahvistamiseksi. Suomi pitää tärkeänä, että EU:lla on tarvittaessa riittävä keinovalikoima puuttua epäreiluun kilpailuun ja yksipuolisiin kauppatoimiin.

- Suomi kehittää vienninedistämistä ja investointien houkuttelutyötä strategisesti Team Finland -verkoston kanssa. Resursseja suunnataan vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Suomi etsii aktiivisesti uusia kumppanuuksia ja markkinoita – hyödynnämme esimerkiksi Intian ja Latinalaisen Amerikan kasvavat mahdollisuudet kumppanina Suomelle ja EU:lle. Investointeja ja osaajia houkutellaan edistämällä Suomen maakuvaa maailmalla.
- Suomi lisää vaikuttavuuttaan kansainvälisissä teknologiaa sääntelevissä toimielimissä. Lähtökohtana on EU:n yhtenäinen sääntelykehitys sekä Suomen oman edistyskellisen innovaatio- ja osaamisprofiilin vahvistaminen.
- Suomi edistää uuden teknologian ja digitaalisten palveluiden käyttämisessä ja kehittämisessä yhdenvertaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa, saavutettavuutta ja turvallisuutta globaalisti.
- Ulkoministeriö huolehtii osaltaan siitä, että valtionhallinnolla ja muilla yhteiskunnan toimijoilla on jaettu tilannekuva eri toimijoiden, kuten Kiinan, kanssa tehtävästä yhteistyöstä ml. tieteen ja teknologian aloilla sekä kauppaan liittyvistä riskeistä.
- Ulkoasiainhallinnon edustustoverkoston ja ministeriön toiminta- ja kriisinkestokyky varmistetaan huolehtimalla valtioneuvostotason teknologisista kyvykkyyksistä (mm. kyberosaaminen).

3.5 Ilmastoulkopolitiikka edistää reilua vihreää ja digitaalista siirtymää

- Suomi edistää siirtymää vähäpäästöisiin ja hiilineutraaleihin sekä ilmastokestäviin ja luonnon monimuotoisuutta turvaaviin yhteiskuntiin. Suomen toiminta perustuu kansallisiin vahvuuksiin ja konkreettisten ratkaisujen tarjoamiseen. Suomen lähestymistavassa korostuu vihreän siirtymän myönteinen vaikutus mm. talous- ja työllisyyskehitykseen.
- Suomi toimii kehityspolitiikassa ja -yhteistyössään ilmastomuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi sekä näiden vaikutuksiin sopeutumiseksi erityisesti kumppanuuksissa Afrikan maiden kanssa.
- Suomi edistää ihmiskeskeistä digitalisaatiota sekä resurssitehokasta kiertotaloutta kehittyvissä maissa niin poliittisen vuoropuhelun, kehitysyhteistyön kuin vienninedistämisen avulla.

- Suomi tukee eri tavoin suomalaisten yritysten vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvien ratkaisujen kehittämistä, skaalaamista ja tarjoamista globaaliin käyttöön.
- Suomi toimii aloitteellisesti ilmastoturvallisuuskulman vahvistamiseksi ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa, eri kansainvälisillä foorumeilla sekä osana EU:n toimintaa.

3.6 Suomi kantaa globaalia vastuuta

- Ihmisoikeusperustaisessa ulkopolitiikassaan Suomi tuo johdonmukaisesti esille yleismaailmallisten ihmisoikeuksien merkityksen vakaan, turvallisen, oikeudenmukaisen ja luottamukseen perustuvan yhteiskunnan ja talouden perustana.
- Kehityspolitiikan ylivaalikautisen selonteon mukaisesti ja osana EU:ta Suomi tavoittelee köyhyden vähentämistä maailmanlaajuisesti ja tukee kehittyvien maiden valmiuksia huolehtia omasta hyvinvoinnistaan.
- Suomi varautuu kasvavaan humanitaarisen avun tarpeeseen entistä haastavammissa olosuhteissa sekä Ukrainan jälleenrakentamiseen osallistumiseen.
- Suomi pyrkii löytämään EU-yhteistyön kautta väyliä yrityksillemme, julkishallinnollemme sekä tutkimustoimijoillemme tarjota osaamistaan kestävän kehityksen haasteisiin vastaamiseksi.
- Suomi vaikuttaa sen puolesta, että kehittyvien maiden kestävän kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä, ja että kehittyvien maiden oma verotuskyky ja -osaaminen vahvistuu.
- Suomi toimii pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden puolesta. Suomi edistää tyttöjen ja naisten oikeuksia, painottaen seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (SRHR), sukupuolittuneen väkivallan ehkäisyä ja poistamista, naisten poliittista ja taloudellista osallistumista sekä koulutusta.
- Suomi jatkaa edelläkävijänä edistäen vammaisten henkilöiden oikeuksia ja osallisuutta sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toimeenpanoa yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.